

VESTFOLD, TELEMARK OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Ole Bredrup Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 TØNSBERG

Deres ref.:

Vår ref.:
2020/00243-01PSO005

Dato:
17. februar 2020

RAPPORT ETTER INSPEKSJON/TILSYN AV SPESIALSEKSJON - PÅTALE OG FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKING - SEKSJON FOR ØKONOMI OG MILJØKRIMINALITET – SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Innledning:

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter avholdt inspeksjon/tilsyn av Sør-Øst politidistrikt, seksjon for økonomi og miljøkriminalitet og spesialseksjon påtale tilknyttet seksjonen i perioden mandag 17. juni 2019 til onsdag 19. juni 2019. På grunn av funn under inspeksjonen ble det også avholdt et oppfølgingsmøte 10. januar 2020.

Inspeksjonen ble fra embetets side utført av førstestatsadvokat Anne M Kattelund og statsadvokatene Petter Sødal og Alf Martin Evensen. Utgangspunktet for inspeksjonen var oppfølging av embetets inspeksjon av samme seksjon i april 2018. Ved oppfølgingsmøtet 10. januar 2020 deltok også førstestatsadvokat Petter Nordeng fra Økokrim.

Det vises til inspeksjonsrapport av 16. august 2018. Som det fremgår der hadde politidistriktet vært gjennom en krevende omorganiseringsprosess som fremdeles ikke var slutført. På tidspunktet for forrige inspeksjon var organisasjonen i ferd med å finne sin form, planer var lagt og ledelse og øvrig personell var i hovedsak på plass. Vi fant likevel grunn til å presisere at det også på inspeksjonstidspunktet gjenstod mye før seksjonen kan sies å være klare for full og optimal drift. Det ble blant annet pekt på at seksjonen hadde flere store og gamle restansesaker, som i stor utstrekning ble ansett ferdig eller nær ferdig etterforsket, og derved klare for påtaleavgjørelse. Samtidig ble det påpekt at flere påtalejuriststillinger stod ubesatt på tidspunktet for inspeksjonen i 2018.

Forut for inspeksjonen hadde vi stilt en rekke spørsmål, herunder om organisering og statistikk. Inspeksjonen ble gjennomført ved gjennomgang av innsendt skriftlig materiale og saker mandag 17. og tirsdag 18. juni 2019. Det var planlagt felles orienteringsmøte med ledelsen onsdag 19. juni 2019 på formiddagen, og foreløpig oppsummering for de som ønsket å møte fra seksjonen på ettermiddagen. Som følge av funn gjort under inspeksjonen, særlig i forhold til seksjonens restansesituasjon, ble dette endret til et møte med ledelsen, herunder leder felles enhet for påtale, leder FEE, påtaleleder

spesialfag, seksjonsleder og nyansatt avsnittsleder for påtalejuristene knyttet til seksjonen. Det etterfølgende felles orienteringsmøtet ble ikke gjennomført. Det vises til merknader under pkt. 19.

Gjennomgang av spørsmål som ble stilt forut for inspeksjonen

Som nevnt ovenfor stilte vi i vårt bestillingsbrev av 30. april 2019 en rekke spørsmål som i størst mulig grad skulle besvares skriftlig i forkant av inspeksjonen. Under gjengis svarene på de mest sentrale av disse:

1. Bemanning ved seksjonen per 3. juni 2019 (Etterforsker-, revisor- og påtaleressurser)

Seksjonen for økonomi- og miljøkriminalitet i Sør-Øst er, som ved forrige inspeksjon, inndelt i tre avsnitt. Etterforskningsressursene er underlagt seksjon for økonomi- og miljøkriminalitet. Påtaleressursene er underlagt seksjon for spesialfag ved påtaleenheten, men stedsplassert i tilknytning til etterforskningsmiljøene. Ressursene fordeler seg slik:

Avsnitt Buskerud:

- Avsnittsleder
- Fem etterforskere
- To politirevisorer
- En bistandsrevisor
- En miljøkrim medarbeider (Trillemarkastillingen)
- En A-krim medarbeider

Avsnitt Vestfold:

- Seksjonsleder / avsnittsleder
- Seks etterforskere (blir snart sju)
- En politirevisor
- En bistandsrevisor
- To A-krim medarbeidere

Avsnitt Telemark:

- Avsnittsleder
- Fire etterforskere
- To politirevisorer
- En bistandsrevisor
- To A-krim medarbeidere
- En miljøkrimkoordinator

Juristhjemer knyttet til seksjonen:

Det er 9 juristhjemer tilknyttet seksjonen, i tillegg til nyansatt avsnittsleder for påtalejuristene knyttet til seksjonen. Disse er fordelt slik:

- 3 jurister i Drammen
- 5 jurister i Larvik
- 1 jurist A-krim i Tønsberg

Antallet jurister i Drammen ble i 2019 styrket fra 2 til 3.

Høsten 2019 ble de 2 juristene i Skien overført til Larvik, dette for å styrke fagmiljøet og robusthet. En av disse juristene har ansvaret for miljøsakene for hele distriktet.

Nyansatt avsnittsleder for påtalejuristene knyttet til seksjonen tiltrådte i september 2019. Planen er at avsnittsleder også skal ha en redusert saksportefølge.

I tillegg til de 10 faste stillingshjemplene knyttet til seksjonen er det midlertidig tilført 1 stillingshjemmael, primært for å behandle "ordinære" NAV-saker. Dette er gjort primært for å avlaste de som arbeider med restansesaker og andre tunge saker.

Det opplyses som i fjor at kompetansen og erfaringen til medarbeiderne ved seksjonen gjennomgående er svært høy. Dette samsvarer med det generelle inntrykk statsadvokatene har av de saker som oversendes oss og som er behandlet ved seksjonen. Bortsett fra naturlig avgang som følge av oppnådd pensjonsalder, har seksjonen hatt liten utskifting de siste årene. Medarbeiderne ved seksjonen fremstår etter det opplyste som motiverte og engasjerte. På den annen side er det på det rene at mange fremdeles føler at reformen har vært krevende og at restansesituasjonen tynger arbeidshverdagen. En for stor bunke av eldre, store og svært tidkrevende sakskomplekser bidrar til dette, og flere av påtalejuristene har gitt uttrykk for slitasje.

Som ved fjorårets inspeksjon er statsadvokatenes oppfatning at tildelt bemanning på seksjonen synes bra, forutsatt at den reelle bemanning tilsvarer den tildelte. Etter det opplyste er nå juriststillingene fylt opp, noe som burde gi grunnlag for blant annet nedarbeiding av seksjonens restanser og påfølgende effektiv håndtering av nyere saker. Det synes klart for statsadvokatene at seksjonens største utfordring pr. i dag er å få avgjort flere gamle sakskomplekser, noe som også var tilfelle i fjor.

Det ble i bestillingsbrevet bedt om en vurdering opp mot Riksadvokatens syv suksesskriterier for velfungerende økoseksjoner, jfr. RA 1/2006 og delrapport 3 side 10 fra arbeidsgruppa for forbedring av bekjempelsen av økonomisk kriminalitet (Økokrim):

- **Tverrfaglig bemanning – med dyktige medarbeidere**

Bemanningen ved hvert avsnitt er per i dag sammensatt av påtalejurister, etterforskere, revisorer og bistandsrevisorer. Fra 01.09.19 vil det bli en endring i oppmøtested for juristene ved avsnittet i Telemark i det disse vil inngå som en del av et større faglig juristmiljø ved avsnittet i Larvik.

Kompetansen og erfaringen til medarbeiderne ved seksjonen er gjennomgående svært høy. Bortsett fra naturlig avgang som følge av oppnådd pensjonsalder, har seksjonen hatt liten utskifting de siste årene.

- **Forankring i politiets ledelse**

Det vil alltid være utfordrende å vurdere hvor godt fagfeltet er forankret i distriktets ledelse. Politireformen har som et av sine mål å skape større og mer robuste fagmiljøer noe som er svært viktig blant annet innenfor vårt fagområde. På den annen side er politidistriktet blitt veldig stort med mange medarbeidere og mange fagområder å følge opp. Det blir da en stor utfordring for ledelsen å være så tett på som tilfelle var for eksempel i gamle Vestfold politidistrikt.

- **Samlokalisering av personell**

I all hovedsak er personellet samlokalisert på de tre lokasjonene Skien, Larvik og Drammen. I tillegg kommer A-krim senteret i Tønsberg der det er tilknyttet fem politiansatte og en påtalejurist.

- **Klar ansvarsfordeling**

Det oppleves at ansvarsfordelingen er godt avklart mellom ledelse, påtale, etterforsker og revisorer.

- **Motivasjon av medarbeidere, skjerming av medarbeiderressurser**

Medarbeiderne ved seksjonen fremstår som meget motiverte og engasjerte. På den annen side er det på det rene at mange føler at reformen har vært krevende og at restansesituasjonen tynger arbeidshverdagen. En for stor bunke av eldre, store og svært tidkrevende sakskomplekser bidrar til dette og flere av påtalejuristene har gitt uttrykk for slitasje.

Når det gjelder skjerming vil dette ha sammenheng med distriktets økonomiske situasjon og bemanning. For tiden tappes avsnittet i Vestfold for 30 dagsverk i året som benyttes til å bistå E-jour i Tønsberg. Dette som en konsekvens av at E-jour ikke selv er bemannet tilstrekkelig til å dekke opp sine oppgaver i arresten i Tønsberg. I tillegg medgår en del dagsverk til OÅO fordi seksjonen må stille med 2 egne instruktører.

- **Offensiv tenkning og målrettet handling i oppgaveløsningen**

Seksjonens ledelse opplever at det er mye offensiv tenkning blant medarbeiderne i det man ønsker å være proaktive, men det vil alltid være rom for å tenke mer offensivt. En tyngende saksportefølje som beskrevet over påvirker åpenbart den enkeltes hverdag.

Hva angår organisering av seksjonen har det skjedd en del endringer i det å knytte seksjonen bedre sammen. Dette har vært en prosess der det har vært brukt tid og ressurser på at medarbeiderne skal bli bedre kjent, øke kompetansedelingen mellom avsnittene og forskyve ressurser på sak.

Man opplever at ressursituasjonen setter noen begrensninger i det å være offensiv på sak.

- **Gode samarbeidsrelasjoner med andre etater, for eksempel kontrollmyndighetene**

Lenge før Sør-Øst politidistrikt så dagens lys var det i de gamle distriktene etablert gode samarbeidsrelasjoner med andre etater. Mye av dette samarbeidet er videreført. Det vises for øvrig til hva som er skrevet senere om dette temaet.

Det synes som om seksjonen forsøker å ivareta de ovennevnte suksesskriterier så godt det lar seg gjøre innenfor de tilgjengelige ressursrammer. Selv om det er vanskelig å skjerme medarbeiderne fullt ut i forhold til andre høyt prioriterte områder i politidistriktets, synes det som om ledelsen er bevisst også i forhold til dette kriteriet. Det ble ved oppfølgingsmøtet i januar også opplyst at det nå er igangsatt målrettet arbeid for å "samle" avsnittet til tross for at de vil forbli lokalisert på ulike steder i det geografisk store distriktet. Planen er blant annet å utarbeide felles metodikk (best practice), med særlig fokus på oppstartfasen i ny sak. Det skulle avholdes et felles møte for seksjonen i slutten av januar i denne forbindelse.

2. **Saks- og trekkinstruksen for seksjonen.**

Saks- og trekkinstruksen er i all hovedsak slik de var ved fjorårets inspeksjon. Største endring er at inntaksgrensen for grovt bedrageri og grovt underslag nå er satt til kr. 500.000,-.

Etter statsadvokatenes oppfatning er det viktig at det jevnlig vurderes om saks- og trekkinstruksen er riktig og formålstjenlig, sett i forhold til tilgjengelige ressurser, kompetanse og andre parametere ved seksjonen og politidistriktets øvrige etterforskningsenheter. Ideelt sett bør det først og fremst være de alvorligste og/eller mest kompliserte sakstyper innen dette kriminalitetsområdet som behandles ved spesialseksjonen.

3. Er det samsvar mellom kapasitet og en forsvarlig behandling av straffesakene på seksjonen? Herunder en orientering om porteføljekontrollen.

Seksjonen er fortsatt i en krevende restansesituasjon. Dette gir utfordringer i forhold til å gjennomføre straffesaksbehandlingen med nødvendig hurtighet. Blant annet har Arbeidstilsynet flere ganger påpekt at de opplever at saksbehandlingen av deres saker tar for lang tid. Det er også flere tilfeller av at domstolene setter straffen ned grunnet lang saksbehandlingstid. På den andre side påpekes det at hele distriktet er i en krevende økonomisk situasjon. Dette betyr at situasjonen ved seksjonen ikke er unik. Når seksjonens kapasitet bedømmes er det viktig å se denne i lys av distriktets totale situasjon.

Porteføljekontrollen drives i samarbeid mellom påtaleansvarlig og avsnittsleder / seksjonsledere etterforskning/påtale. Det tas regelmessig ut restanselister for å prioritere de "riktige sakene". I tillegg utarbeider påtale oversikt over antall ikke påtaleavgjorte saker, fordelt mellom A og B lister, i tillegg til prosentvis fordeling, dette for å vurdere forventet fremtidig belastning mellom påtale- og etterforskningskapasiteten.

Pr 1. juni 2019 utgjorde 42 % (222 saker) av det totale antall saker registrert på seksjonen restanser over 12 måneder. Pr. 1. januar 2020 var dette redusert til 21 % (94 saker). Dette viser at det er gjort en svært stor og målrettet innsats for å redusere de eldste restansene i løpet av siste halvår 2019, samtidig med at det også er avgjort et ikke ubetydelig antall saker for øvrig.

Det ble også påpekt at det jobbes for å lage en modell for å hurtigbehandle de mindre sakene ved seksjonen, slik som NAV-bedragerier og mindre konkurser. Statsadvokatene anser dette for å være et godt tiltak. Dette kan forhåpentligvis frigjøre kapasitet til bruk i arbeid med store og arbeidskrevende saker, noe som krever sammenhengende arbeid over tid uten for store avbrudd.

4. Kompetanseplaner og -utvikling.

I løpet av 2018 ble det foretatt en kompetansekartlegging av den enkelte medarbeider hva angår kurs, studier og annen relevant erfaring. Denne kartleggingen dannet grunnlag for seksjonens og påtaleavsnittets kompetansebehov. Særlig ser man et kompetansebehov innen miljøkriminalitet, men ved siste opptak ved Politihøgskolen ble disse studiene avlyst grunnet lave søkertall. Det ble gitt en tilbakemelding til Politihøgskolen om at dette var uheldig med tanke på distriktets kompetansebehov.

Blant påtalejuristene har ca. 40 % formalkompetanse i form av Øko-utdannelse ved PHS. Blant de øvrige er realkompetansen meget høy. Samlet sett fremstår juristene sin fagkompetanse som meget god.

Økoseminar og fagdager

Økoseminaret ble gjennomført i tidsrommet 09. – 11.04.19 der distriktets deltakelse var 10 etterforskere / revisorer, 3 påtalejurister og 2 bistandsrevisorer. Flere medarbeidere ønsket å delta, men her la distriktets økonomiske situasjon begrensninger.

I tidsrommet 29. – 30.10.18 og 28. – 29.10.19 arrangerte Økokrim revisorseminar med god deltakelse fra revisorene i Sør-Øst politidistrikt. Seksjonen ønsker også å utvikle fagmiljøet for revisorene ved seksjonen og har igangsatt egne revisormøter.

Seksjonen hadde et eget seminar i Stavern i tidsrommet 25. – 26.10.18 med aktuelle temaer, der hovedvekten lå på konkurser med instruktører fra Økokrim (Bård Thorsen og Line Baardsen).

Medarbeiderne som er tilknyttet A-krim senteret har egne fagdager med de andre etatene ved senteret. I tillegg hadde hele senteret et seminar i Stavern i uke 11 i 2019, der man blant annet hadde opplæring i etterretning.

Av fortløpende opplæring kan det trekkes frem at medarbeiderne følger Obligatorisk årlig opplæring som er en del av etterforskningsløftet. Det har også vært gjennomført to interne undervisninger over videolink med fokus på Skattekriminalitet.

I etterkant av inspeksjonen har politidistriktet avholdt seminar om inndragning i november 2019, jf. også under pkt. 14 om inndragning.

Seksjonen synes å ta kompetanseoppbygging på alvor, blant annet ved gjennomføring av nevnte fagdager og seminarer. Det er også gledelig å se at seksjonen benytter seg av Økokrims tilbud om å holde / bidra ved fagdager innen sentrale områder. Etter statsadvokatens syn bør deltagelse på Økokrims årlige seminar prioriteres høyt. Dette er eneste felles fora for kompetanseheving innen denne del av kriminalitetsbekjempelsen, og er et av de årlige seminarer som fra sentralt hold er besluttet videreført på grunn av viktigheten av dette.

5. Rutiner for underretning om saksavgjørelse og håndtering av klagesaker.

Det er den enkelte jurist som behandler klager i egne saker. Klage oversendes statsadvokaten gjennom BL. I enkelte saker, hvor man planlegger å henlegge en anmeldelse fra annen offentlig myndighet, oppretter juristen dialog med aktuell myndighet før henleggelse.

Når det gjelder klage over henleggelse grunnet manglende saksbehandlingskapasitet behandles dette av seksjonsleder påtale, før det sendes påtaleleder for vurdering og oversendelse statsadvokat.

6. Rutiner for seksjonens henleggelse av saker på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet.

Saksforberedelse for kapasitetshenleggelse skjer ved at påtaleansvarlig utarbeider et notat, som legges som notat på sak i BL. Seksjonsleder vurderer henleggelsen basert på notatet, sakens rammer, herunder alvorlighetsgrad og kompleksitet opp i mot Økoseksjonens og distriktets samlede ressurser. Deretter foretas eventuell henleggelse. Ved klage blir henleggelsen begrunnet, før saken sendes over til påtaleleder for vurdering og oversendelse statsadvokat.

De beskrevne rutiner under pkt 5 og 6 synes å være i overensstemmelse med gjeldende føringer for underretninger om saksavgjørelse og håndtering av klagesaker.

7. Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med miljøkriminaliteten, herunder en oversikt over de alvorligste sakene som etterforskes i distriktet.

Seksjonen etterforsker en rekke saker innen indre- og ytre miljø. I hovedsak gjennomføres denne etterforskningen av faste medarbeidere. Innen miljøkrimområdet satses det i større grad på forebygging og kontrollvirksomhet, enn tilfellet er på øko-området. I dette arbeidet er miljøkrimkoordinator Jon Galteland og Erling Greftegreff sentrale. Disse personene er "drivere" i samarbeidet med eksterne aktører som Statens naturoppsyn, Mattilsynet, Kystvakta, Fylkeskommune, Arbeidstilsyn, med mer.

I følge Miljørundskrivet er distriktet pålagt å gjennomføre Miljøforum en gang i året med samarbeidende etater. I år ble dette gjennomført i Stavern i tidsrommet 28. – 29.05.19 og samlet ca 70 medarbeidere fra ulike etater. Fokus lå på kompetanseheving og bedret samarbeid.

Av de saker seksjonen har etterforsket innen dette saksområdet er det flere forurensningssaker knyttet til utslipp av olje og annen farlig væske, saker etter dyrevelferdsloven, en sak etter kulturminneloven og en arbeidsulykke. De saker som er innrapportert og gjennomgått synes adekvat behandlet og avgjort.

8. Redegjørelse for seksjonens prioritering og arbeid med arbeidsmiljøkriminalitet.

Se pkt 7, 9, 10 og 11.

9. Redegjørelse for seksjonens samarbeid med eksterne aktører som arbeidstilsyn, skatteetaten, fylkesmannen m.v.

Seksjonen har formaliserte samarbeidsavtaler med blant annet Skatt, Nav og Arbeidstilsynet. Samarbeidet blir fulgt opp etter avtalen med regelmessige møter og dialog ved behov.

Seksjonen har også et utstrakt samarbeid med øvrige etater på sak. Eksempler på dette er Mattilsynet ved dyrevelferdssaker og Fylkesmannen på forurensningssaker.

Innen forebygging av miljøkrim vises det til det som blant annet er skrevet om Miljøforum under pkt 7.

Det må også nevnes at A-krim samarbeidet bygger på en tverretatlig styringsmodell.

Etter statsadvokatenes oppfatning er det etablert godt samarbeid med relevante samarbeidende organer.

10. Organisering og prioriteringen av politiets arbeid med arbeidslivskriminaliteten, jfr. definisjonen i Ras rundskriv nr. 1/2018 kap V.

A-krimsentret i Tønsberg er organisert med en tverretatlig operativ gruppe i hvert fylke, med hver sin operative politibetjent. Gruppene gjennomgår tips, velger ut objekter, planlegger og gjennomfører kontroller. Politibetjentene i de operative gruppene skal også foreta etterforskning i mindre straffesaker som de selv oppretter i forbindelse kontroller. Større saker skal etter styringsmodellen etterforskes ved Seksjon for økonomi- og miljøkriminalitet. På grunn av manglende kapasitet ved seksjonen, har politibetjentene etterforsket også større saker. Dette har vært utfordrende både på grunn av politibetjentenes andre arbeidsoppgaver og begrensede etterforskningserfaring, og man må gå bort fra en slik ordning i fremtiden.

Operativ gruppe kunnskap (OGK) er det en tverretatlig gruppe som sitter fast i Tønsberg, Politiet deltar i OGK med en politibetjent, en analytiker og en politiadvokat. Gruppen arbeider med de bestillinger vi får fra LKG (se nedenfor). Videre systematiseres og vurderes informasjonen som sendes inn fra de operative gruppene, før det foretas en trusselvurdering. OGK kommer også med forslag til tiltak ovenfor enkeltaktører. Etter at det begynte politiadvokat ved senteret, er det opprettet et tverretatlig juristforum.

Lokal koordinerings gruppe (LKG) består av personalledere fra de ulike etatene, og skal styre de øvrige gruppene på senteret. Politiadvokaten er også tilstede når mulige straffesaker diskuteres.

Det har vært noe utfordrende å samarbeide på tvers av de ulike tre operative gruppene, OGK og LKG. Det jobbes aktivt med å bedre dette. Innad i de enkelte gruppene fremstår samarbeidet som meget bra. Samtidig legger ikke andre etater skjul på at politiets håndtering av anmeldte saker ikke svarer til deres forventninger. Dette skyldes til dels at politiet har svært lang saksbehandlingstid. I tillegg mener etatene nok at for mye henlegges. Det vil som følge av dette i løpet av juni bli holdt et møte med jurister i Arbeidstilsynet for å se på forbedringspotensialet i deres anmeldelser. Særlig viktig er det å bevisstgjøre etaten på hvilke beviskravet vi må forholde oss til.

Det har også på andre områder vært nødvendig å bevisstgjøre både egen og andre etater på vårt regelverk. For det første er dette av betydning i tverretatlige møter, hvor politiet må sørge for at de ikke foretar det som reelt sett er etterforskning uten at det opprettes straffesak. For det andre har det vært nødvendig å gjennomgå hjemmelsgrunnlaget for at politiet skal kunne delta på kontroller og tilsyn, og hvilke oppgaver de eventuelt kan utføre på stedet.

Når det gjelder sporvalg, fremstår ofte dette som åpenbart når man har samlet informasjon fra de ulike etatene. Den som kan bruke de enkleste og mest effektfulle virkemidlene, gjør det. Det brukes mye tid på å motivere den enkelte etat til å håndtere saken i egen linje og bruke de virkemidlene de har tilgjengelig. Arbeidstilsynet har imidlertid noen saker, herunder brudd på stans, hvor de ikke kan gi overtredelsesgebyr. Disse sakene blir derfor alltid anmeldt til politiet.

11. Redegjørelse for arbeidet ved Akrimssenteret.

- **Herunder bemanning, samarbeid, prioriteringer, sporvalg osv.**
- **Forventningsavklaringer og trusselvurderinger**

A-krimssenteret i Tønsberg har vært i drift siden medio 2017. Opprinnelig var politiets innsats fem fulltids politiansatte og en leders deltakelse i Lokal koordineringsgruppe. I tillegg samarbeides det med andre medarbeidere fra distriktet slik som operativ utlending og operativt personell fra GDE'ene. Fra mai 2018 ble innsatsen styrket med en påtalejurist, som skal ha ca 50 % tilstedeværelse på senteret. Dette har vært et betydelig løft for både straffesaksarbeidet på A-krim feltet, men også på planleggingsfasen av aksjoner for vurderingen rundt lovmessighet og hjemmelsbruk i det tverrfaglige arbeidet.

Den 13.06.18 kom rapporten "mål- og resultatstyring for det tverretatlige a-krimssamarbeidet". I denne rapporten er det føringer om at senteret skal ha særlig fokus på disse tre målene:

1. Sentrale trusselaktører har fått sin kapasitet og intensjon betydelig redusert
2. Utenlandske arbeidstakere er satt i stand til å ivareta sine rettigheter og oppfylle sine forpliktelser
3. Oppdragsgivere og forbrukere bidrar ikke til a-krim ved kjøp av varer og tjenester

Særlig det første punktet er en klar føring om å dreie fokus noe mer på de større kriminelle aktørene. Denne kursendringen igangsatte man ved senteret høsten 2018. Operativ gruppe kunnskap har utviklet en tverretatlig indikatorbasert innhentingsplan. Samtidig har senteret også utviklet arbeidsmetodikk for trusselvurdering av aktører, slik at det finnes et verktøy for å vurdere aktørers kapasitet og intensjon. Senteret har kommet langt i arbeidet med å utpeke de største trusselaktørene innenfor to definerte bransjer. Dette arbeidet forventes ferdigstilt før sommeren 2019.

Når det gjelder kapasiteten i linja til politiet for å ta imot større A-krim saker er denne omtrent som under statsadvokatens inspeksjon den 27.04.2018. Det gjøres en jobb ved seksjon for økonomi- og miljøkriminalitet for å redusere seksjonens restanser, noe som vil bedre kapasiteten til å etterforske større A-krim saker på sikt. Dagens situasjon har medført at politibetjentene ved A-krim senteret har etterforsket større saker enn det som i utgangspunktet var tiltenkt. I følge disponeringskrivet til Sør-Øst politidistrikt skal det ansettes to etterforskere med fokus på A-krim i løpet av 2019. Dette vil medføre en etterlengtet ressurstilførsel, samt heve kvaliteten på etterforskningen. Det skal nevnes at det også opprettes ytterligere to stillinger øremerket til menneskehandel. Menneskehandel har utvilsomt en grenseflate mot A-krim.

Politiets hovedstrategi er å forebygge straffesaker. Dette gjelder også innenfor A-krim og presiseres tydelig i det andre målet som er inntatt ovenfor. Senteret har fokus på å igangsette forebyggende tiltak på egen hånd, men også i samarbeid med øvrige forebyggende ressurser i politiet som f.eks. Næringslivskoordinatoren.

Det er fortløpende et behov forventningsavklaringer med de øvrige etatene med tanke på politiets manglende kapasitet i linja. Særlig kan det pekes på at Skatt har styrket sin innsats mot A-krim sammenlignet med Politiet.

Statsadvokatene forstår redegjørelsen i pkt. 10 og 11 slik at det fra politiets side er etablert et tett og godt samarbeid med de øvrige aktører ved A-krim senteret. Samtidig synes det klart at det er en betydelig utfordring i forhold til kapasiteten med hensyn til overføring av etterforskningsansvaret i større saker initiert av A-krim senteret, hvor forutsetningen er at disse skal etterforskes ved seksjonen og ikke ved A-krim senteret. For å oppnå tilsiktet effekt av det arbeidet som gjøres ved A-krim senteret, er det avgjørende at seksjonen er i stand til å håndtere saker som initieres. Vi er av den klare oppfatning at politidistriktet er opptatt av å løse dette. Hovedproblemet hittil har vært manglende etterforsknings-, revisor- og påtalekapasitet ved seksjonen, først og fremst på grunn av det helt nødvendige ressursuttaket for å få sluttført flere store restansesaker. Statsadvokatene har tro på at denne situasjonen vil bedre seg i tiden fremover, slik at det også kan tas tak i eventuelle store saker som initieres av A-krim senteret.

12. Redegjørelse for håndteringen av anmeldelser fra kontrolletatene mv. (skatt, Nav/bobestyrere)

Saker fra Skatt og de øvrige kontrolletatene opprettes og etterforskes på vanlig måte. Under etterforskningen av sakene fra Skatt har bistandsrevisorene en sentral rolle.

Saker fra bobestyrere i Vestfold og Telemark blir gjennomgått av bokoordinator Jan Stapnes. Bokoordinator skriver deretter en kort arbeidssiktelse dersom saken krever etterforskning. I Buskerud gjør påtaleansvarlig og avsnittsleder denne jobben.

Rutinene for seksjonens håndtering og innledende vurdering av innkomne anmeldelser fra kontrolletater synes fornuftig. Når det gjelder den innledende vurdering av innberetninger fra bobestyrere har vi merket oss at bokoordinator ikke håndterer sakene fra Buskerud, noe vi forstod skyldtes dennes kapasitet. Med hensyn til lik håndtering av alle slike innberetninger vil det ideelle selvsagt være at disse vurderes av samme person(er). Når dette ikke lar seg gjøre er det viktig at det er tett dialog mellom bokoordinator og de som vurderer disse sakene i Buskerud, slik at boinnberetningene blir undergitt en mest mulig lik vurdering og behandling.

13. Redegjøre for om tilsynet med instruks om bruk av informasjon fra EFE overholdes.

Instruksen inndeler distriktenes samhandling med EFE i tre produkter:

Opprettelse av straffesak

Distriktet har mottatt få anmeldelser fra EFE siden siste inspeksjon. Når slike anmeldelser kommer vil det være en dialog med EFE før etterforskning iverksettes.

Politirapporter i straffesak

Distriktet kunne nok ha vært mer aktive i å etterspørre informasjon fra EFE. Det kan nevnes at EFE hadde et innlegg på Økoseminaret i 2019 der de informerte om sine muligheter til å gi informasjon i straffesak.

Politiets etterretningsystem – Indicia

EFE registrerer mye aktuell informasjon i Indicia. Hvor vidt denne informasjonen benyttes vil variere, men det må også påpekes at denne informasjonen er aktuell for medarbeidere ved andre seksjoner. Distriktet svarte på en høring til EFE angående dette punktet i februar 2019. Kort fortalt var tilbakemeldingen da at EFE's informasjon i Indicia i all hovedsak var relevant for distriktet.

Seksjonen synes å være kjent med instruksene og den viktighet informasjon fra EFE kan ha i konkret straffesak. Arbeidet med å gjøre dette ytterligere kjent bør etter statsadvokatens syn fortsette, slik at relevant informasjon nyttiggjøres i aktuelle saker.

14. Seksjonens rutiner og resultater for målrettet etterforskning med sikte på inndragning.

(For 2018 er det feilmarginer siden felles kriminalenhet hadde inndragninger på over 2 millioner, disse kan ha sammenheng med øko-saker på en av de gamle økoseksjonene.)

Tidsrom	Utbytte, §34	Gjenstand, §35	Utvidet, §34a	§67	§68	§69	Totalt	SUM beløp
2019	3			38		1	42	1 419 785

Det er ikke iverksatt noen konkrete tiltak for å øke inndragningstallene i distriktet, men det planlegges å igangsette kompetansehevende tiltak etter modell fra Sør-Vest politidistrikt. Der er det ansatt en "inndragningskoordinator" som følger potensielle inndragningssaker tett og driver opplæring på fagfeltet. Foreløpig er planen å drive kompetansehevende tiltak og ikke ansette en fulltids ressurs. Det ble avholdt seminar om inndragning i november 2019, hvor ovennevnte "inndragningskoordinator" fra Sør-Vest politidistrikt var foredragsholder.

Etter statsadvokatens oppfatning må det fremdeles være potensiale for inndragning i et større antall saker som behandles ved seksjonen. Seminaret om inndragning er et meget godt tiltak som antas å være nyttig for å øke fokuset på inndragning i egnede saker og kunnskapen om inndragningsinstituttet generelt.

15. Redegjøre for seksjonen kriminalitetsutvikling, - anmeldte lovbrudd som seksjonen trekker.

Antall registrerte saker	2016	2017	2018	2019
Registrerte saker 01.01-30.04	366	426	361	337
Registrerte saker hele året	1128	1328	1082	1006

Antall avgjorte saker				
	2016	2017	2018	2019
Avgjorte saker 01.01-30.04	409	363	392	464
Avgjorte saker hele året	1123	1160	1095	1301

Tallene viser at seksjonen i 2019 har avgjort et markert høyere antall saker enn de foregående år, og nesten 300 saker mer enn det som kom inn. Dette viser etter statsadvokatenes oppfatning at det gjøres mye godt arbeid av seksjonens medarbeidere. Seksjonen sliter imidlertid som tidligere nevnt med å få avgjort flere store og gamle sakskomplekser, men er som påpekt godt i gang med dette. Tallene tilsier etter statsadvokatenes oppfatning at forutsetningene er til stede for en god saksflyt, herunder effektiv etterforskning, påtaleavgjørelse og eventuell iretteføring av nyere saker, forutsatt at seksjonen klarer å kvitte seg med de gamle restansene innen rimelig tid.

16. Oversikt over antall rettsdager for 2019.

Juristene tilknyttet seksjonen har i 2019 hatt 173 rettsdager. Dette er, sammenlignet med tilsvarende tall i forrige inspeksjonsrapport, på samme nivå som i 2017 og tall pr. 23 april 2018.

Antallet rettsdager tilsier etter statsadvokatenes oppfatning at det er god iretteføringsaktivitet av saker ved seksjonen, slik situasjonen også var ved fjorårets inspeksjon, selv om påtalekapasiteten har økt siden perioden som ble vurdert ved forrige inspeksjon. Vi har ved denne vurderingen tatt i betraktning den påtalekapasitet som må ha gått med til restanseprosjektet høsten 2019, noe som antas å ha innvirket på muligheten til å iretteføre saker i samme periode. Spørsmålet er imidlertid fremdeles om påtalejuristene knyttet til seksjonen prioriterer å gå med de rette sakene, jf. nærmere om dette under Saksgjennomgang, pkt. 2.

17. Redegjørelse for seksjonens oppklaringsprosent

Oppklaringsprosent				
	2016	2017	2018	2019
Oppklaringsprosent 01.01-30.04	85,0 %	79,3 %	79,0 %	77,2 %
Oppklaringsprosent hele året	81,7 %	78,7 %	80,5 %	74,3

Oppklaringsprosenten har sunket noe sammenlignet med de foregående år. Dette er ikke overraskende og antas i hovedsak å skyldes nedarbeiding av restanser.

18. Redegjørelse for seksjonens saksbehandlingstid

Saksbehandlingstid oppklarte saker				
	2016	2017	2018	2019
Saksbehandlingstid 01.01-30.04	172	162	159	246
Saksbehandlingstid hele året	157	154	185	257

Saksbehandlingstid både oppklarte og ikke oppklarte saker				
	2016	2017	2018	2019
Saksbehandlingstid 01.01-30.04	196	170	203	318
Saksbehandlingstid hele året	183	170	218	283

Statsadvokatene antar at den markerte økningen i saksbehandlingstiden først og fremst skyldes nedarbeiding av restanser, noe som etter vårt syn er bra såfremt dette er en forbigående tendens. Det vises for øvrig til statsadvokatenes kommentarer under pkt. 19 vedrørende restansesituasjonen.

19. Redegjørelse for seksjonens restanser.

- **Kort redegjørelse for saker/sakskomplekser eldre enn 12 måneder**
- **Fremdriftsplan/omfang av gjenstående etterforskning**

I henhold til den statistikk vi mottok før inspeksjonen hadde seksjonen pr. 1. juni 2019 totalt 222 saker eldre enn 12 måneder. Dette er en økning siden inspeksjonen i fjor, hvor tallet var 182 saker. Vi mottok ikke noen fullstendig redegjørelse for saker/sakskomplekser eldre enn 12 måneder før inspeksjon, men fikk en muntlig redegjørelse for de største restansesakene i oppfølgingsmøtet i januar 2020. Det vi mottok før inspeksjonen var excel-ark med oppstilling av de enkeltstående saker fra henholdsvis Telemark, Vestfold og Buskerud. Fra Vestfold og Telemark mottok vi i tillegg kortfattet redegjørelse for status for en del gamle sakskomplekser, fra Buskerud mottok vi ikke slik redegjørelse.

Ved gjennomgang av materialet registrerte vi raskt at de eldste restansekomplesene, som også var tema ved forrige inspeksjon, med noen unntak fremdeles ikke var påtaleavgjort. Samtidig registrerte vi ut fra mottatt tallmateriale at den enkelte medarbeider jobbet ut et betydelig antall saker, også restansesaker, men altså få av de eldste og til dels tunge sakene som hadde vært tema ved forrige inspeksjon. Dette viste at arbeidsinnsatsen var høy, men at seksjonen ikke hadde lyktes med å prioritere nedarbeidelse av de gamle restansekomplesene.

Siden restansesituasjonen ikke var vesentlig bedret for de eldste restansekomplesene siden forrige inspeksjon, samtidig som produksjonen for øvrig syntes god, ble vår foreløpige konklusjon at ledelsen ikke hadde tatt tak i den vanskelige restansesituasjonen som forelå for ett år siden, og herunder lagt en systematisk plan med nødvendig tilrettelegging for hvordan seksjonen skulle kvitte seg med de gamle restansekomplesene. Av denne grunn ble kun politidistriktets og seksjonens ledelse innkalt til møte siste dag av inspeksjonen, hvor vi redegjorde for våre funn og vårt syn på dette. Fra vår side ble det presisert at vi så på dette som et ledelsesansvar, og ikke forsømmelse fra den enkelte medarbeider som nok gjør så godt de kan i en vanskelig arbeids- og ressursituasjon. Det ble avtalt at ledelsen umiddelbart skulle ta tak i dette, og at vi skulle ha et oppfølgende statusmøte senest i desember 2019. På grunn av omfattende arbeid høsten 2019 med NAV-sakene vedrørende stønad ved utenlandsopphold, ble dette møtet utsatt til januar 2020.

I oppfølgingsmøtet fikk vi en redegjørelse for det arbeid som var gjort for å avhjelpe restansesituasjonen i løpet av høsten. Det var etablert et restanseprosjekt med klare føringer for hvordan restansene skulle nedarbeides. Seksjonens medarbeidere har gjort et imponerende arbeid, og har nå kommet langt i nedarbeidelse av de eldste restansekomplesene. Pr. 1. januar 2020 var saker eldre enn 12 måneder redusert til 94, hvorav en vesentlig del av reduksjonen var av de eldste restansene. Dette er over en halvering av restansene siden juni 2019, og denne målrettede nedarbeidelsen er i hovedsak oppnådd i løpet av noen få måneder høsten 2019. Dette er et meget godt resultat som det står respekt av.

Restansearbeidet har naturlig nok medført en stor arbeidsmessig belastning for de ansatte ved seksjonen, men vil med stor sannsynlighet føre til at arbeidssituasjonen blir betraktelig bedre når seksjonen nå synes å bli kvitt de eldste restansene og får kontroll på den øvrige saksporteføljen. Det arbeid som er gjort til nå er også nyttig som forberedelse til den bistand seksjonen får i løpet av 2020 fra Økokrim gjennom deres Prosjekt Øko.

I forbindelse med oppstart av restanseprosjektet informerte seksjonen aktuelle forvaltningsorganer om at det i en del saker vil være nødvendig med relativt hard tilskjæring og delvise henleggelses for å få avgjort de eldste restansesakene innen rimelig tid. Forvaltningsorganene har uttrykt forståelse for at dette må gjøres i en overgangsperiode, slik at etterforsknings- og påtalekapasitet deretter kan brukes på nyere saker.

Statistikk pr. 01.01.2020 over aldersfordelingen på restansene viser følgende:

Restanser fordelt på alder pr. 01.01.2020				
	<3 mnd	3-6 mnd	6-12 mnd	>12 mnd
Restanser - ikke avgjorte saker	135	93	118	94

Det er gledelig å se at en så vidt stor andel av restansene er yngre enn 3 måneder. Antallet restanser 6-12 måneder er imidlertid relativt høyt. Det ble opplyst at seksjonen jobber målrettet for at færrest mulig av disse skal bli eldre enn 12 måneder før avgjørelse.

Saksgjennomgang:

I forbindelse med inspeksjonen ba vi om elektronisk oversendelse av:

- 1. Saker om arbeidsmarkedskriminalitet i perioden fra 1. april 2018 og frem til 1. juni 2019, både påtaleavgjorte og ikke-påtaleavgjorte saker. Her tenkes på saker som gjelder ulovlig bruk av utenlandsk arbeidskraft, menneskehandel, grov sosial dumping, tvangsarbeid, fiktiv fakturering, medvirkning til trygdebedrageri, og hvitvasking av utbytte.**

Sakene vedrørende arbeidsmarkedskriminalitet (nå arbeidslivskriminalitet) var i all hovedsak saker som ble behandlet ved A-krimssenteret. Som omhandlet over er det et problem at seksjonen ikke har kapasitet til å behandle saker som starter ved A-krimssenteret, men som er av en slik karakter og omfang at den i utgangspunktet skal etterforskes ved seksjonen. Det antas at dette kan bedre seg når restanseproblematikken ved seksjonen løser seg, og det derved åpner seg mulighet til å etterforske målrettet mot miljøer mistenkt for arbeidslivskriminalitet.

Av de saker som var avgjort ved A-krimssenteret var det reagert med bøter. Dette gjaldt stort sett saker vedrørende arbeid uten arbeidstillatelse, ulovlig bruk av arbeidskraft og brudd på vedtak om stans. I en del av sakene hvor det var reagert mot arbeidstager, var det ikke etterforsket mot arbeidsgiver. Dette antas å skyldes manglende etterforskningskapasitet ved A-krimssenteret, kombinert med at dette ville være en etterforskning som normalt sett hører under seksjonen og under dem.

To av de oppførte sakene var registrert som menneskehandel. Den ene gjaldt mistanke om menneskehandel knyttet til tigging, denne var henlagt pga mangel på bevis. Den andre gjaldt menneskehandel knyttet til prostitusjon, det straffbare skal ha skjedd i utlandet og ikke i Norge. Saken er under etterforskning.

Det er to mindre "restansekomplesker" under etterforskning ved A-krimssenteret, disse gjaldt bruk av ulovlig arbeidskraft. Disse har begge oppstått før det ble ansatt egen påtalejurist tilknyttet A-krimssenteret og forsøkes nå sluttført så raskt som mulig.

- 2. Dommer fra seksjonen avsagt i perioden fra 1. april 2018 til 1. juni 2019.**

Det ble gjennomgått 121 dommer. Sakstypene fordelte seg slik:

NAV-bedragerier:	72
Regnskapsovertredelser:	23
Skattebetalingsloven:	5
Grov korrupsjon:	6 (Tiltakshaversaker Drammen kommunesaken)
Andre saker:	16

Fordelingen på sakstyper var omtrent som sist, men med enda større andel av trygdebedragerisaker. Seksjonen har således fremdeles en utfordring med å få frem andre kategorier saker. Seksjonen har i løpet av høsten 2019 som nevnt fått tilført en jurist midlertidig for primært å behandle trygdebedragerisakene, slik at de øvrige juristene på seksjonen blir avlastet og kan ta seg av andre saker, i første omgang restansesaker.

Det bemerkes for øvrig at ankesaken mot hovedmennene i Drammen kommunesaken vedrørende grov korrupsjon ble iretteført i Borgarting lagmannsrett i vår over flere uker, med politiadvokat fra seksjonen som medaktor. Dette korrupsjonskomplekset har nødvendigvis trukket store ressurser fra avsnitt Buskerud også i iretteføringsfasen.

Oppsummering:

Dette er den andre inspeksjonen embetet har gjennomført av Seksjon for økonomi og miljøkriminalitet og spesialseksjon påtale tilknyttet seksjonen, etter at den nye organiseringen av politidistriktet ble iverksatt. I løpet av den tid som har gått siden forrige inspeksjon har embetet inntrykk av at seksjonen er i ferd med å finne sin form, og at samarbeid og samhandling innad i seksjonen er bedret. Det er nok fremdeles en vei å gå. Ifølge det som ble kommunisert under inspeksjonen er det også en erkjennelse av dette på seksjonen, noe det arbeides målrettet med. Vi finner grunn til igjen å understreke viktigheten av at seksjonen ser seg selv som en felles enhet for hele distriktet med felles ansvar for alle økonomi- og miljøsakene i hele distriktet, selv om medarbeiderne er stedsplassert ulike steder i politidistriktet. Som nevnt synes det som at denne "sammensveisingen" har kommet lenger enn ved siste inspeksjon, og det er gledelig at seksjonen også har iverksatt målrettede tiltak i denne forbindelse.

Hovedutfordringen for seksjonen synes fremdeles å være en vanskelig restansesituasjon. For at seksjonen skal være i stand til å ta inn nye arbeidskrevende saker er den helt avhengig av å få slutført de gamle kompleksene. Dette gjelder både for etterforskerne, revisorene og påtalejuristene. Det synes å være en klar erkjennelse av dette på seksjonen, og det har vært gjort en imponerende innsats fra alle medarbeidere siden høsten 2019 for å slutføre gamle restansesaker. Det er også gledelig at politidistriktets ledelse har sett viktigheten av ressurstilførsel til seksjonen for å klare dette, til tross for en vanskelig ressursituasjon på de andre spesialseksjonene og i politidistriktet for øvrig. Arbeidet med restansenedarbeidingen fortsetter i 2020, og statsadvokatene har stor tro på at seksjonen skal lykkes med dette arbeidet.

Seksjonen har også utfordringer i forhold til å ta over eventuelle større saker initiert av A-krimisenteret. En bedret restansesituasjon forventes å frigjøre kapasitet for å avhjelpe dette, noe som vil være meget viktig innenfor dette satsningsområdet. Det ble også opplyst i

oppfølgingsmøtet i januar 2020 at seksjonen hadde fokus på dette i forbindelse med forventet frigjort kapasitet når restansesituasjonen er under kontroll.

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter har, ut fra det vi har sett under inspeksjonen og gjennom det arbeidet seksjonen nå har gjort med restansenedbygging og planene for videre arbeid med dette fremover, fremdeles berettigede forventinger om at seksjonen for økonomi- og miljøkriminalitet vil levere gode resultater fremover. Dette fordrer imidlertid at politidistriktet sørger for å opprettholde og besette de faste stillingshjemler seksjonen er tildelt.

Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeid med restansenedbygging og arbeid med nye viktige saker.

Med vennlig hilsen

Petter Sødal
Statsadvokat

Kopi sendt:

Politiinspektør Kjell Johan Abrahamsen
Politiinspektør/Leder av Felles enhet for etterretning og etterforskning Lena Reif
Seksjonsleder spesialfag påtale Petter Solberg
Seksjonsleder Ole Sølvik
Avsnittsleder påtale øko- og miljøkriminalitet Gunn Iren Midtbø
Riksadvokaten
POD
Økokrim v/ førstestatsadvokat Petter Nordeng